

Súd: Okresný súd Stará Ľubovňa
Spisová značka: 5C/1/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8517202800
Dátum vydania rozhodnutia: 18. 03. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Miriam Szárazová
ECLI: ECLI:SK:OSSL:2022:8517202800.8

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Stará Ľubovňa, sudkyňa JUDr. Miriam Szárazová, v sporovej veci žalobcu: I. W., nar. XX.X.XXXX, bytom E. I. XXX, XXX XX E. I., právne zastúpený: prof. JUDr. I. Klučka, Csc., advokát, Ku Potoku 4, 040 01 Košice proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Pribinova 2, Bratislava, IČO: 00 151 866, v konaní o zaplatenie 3.834,41 eur, takto

rozhodol:

I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 1.500,- eur, a to do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

II. V prevyšujúcej časti žalobu z a m i e t a.

III. Žalobcovi p r i z n á v a náhradu trov konania v rozsahu 100 %, ktoré je povinný zaplatiť žalovaný, pričom o výške tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobca sa žalobou domáhal voči žalovanému zaplatenia peňažnej náhrady vo výške 35 % zo sumy, ktorou je príslušná časť žalobcovho služobného platu za každú začatú hodinu nad zákonom povolený limit pracovnej doby stanovenej v čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, ktorá ku dňu 10.3.2016 predstavuje sumu 3.834,41 eur.

2.1. V dôvodoch žaloby uviedol, že svoj nárok na náhradu škody uplatňuje podľa zák. č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci z dôvodu nesprávneho prevzatia Smernice európskej únie Ministerstvom vnútra SR (ďalej aj „MV SR“), v dôsledku ktorej vznikla škoda. Žalobca je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru SR, ktorý vykonáva stálu štátnu službu na adrese Mýtna 4 v Starej Ľubovni, kde došlo ku vzniku škody. Právomoc súdu odvodil z § 25 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z.z., vecnú príslušnosť súdu z § 12 CSP a miestnu príslušnosť z § 17 CSP, pričom vecne a miestne príslušným súdom je podľa § 44 ods. 1 CSP Okresný súd Stará Ľubovňa.

2.2. Žalobca uviedol, že k predbežnému prejednávaniu nároku podľa § 15 zák. č. 514/2003 Z. z. nedošlo vzhľadom na právnu povahu a charakter veci. Žalobca uplatňuje náhradu škody v dôsledku nesprávneho úradného postupu žalovaného pri implementácii pravidla úniového práva, čo malo za následok porušenie práva garantovaného úniovým právom, a to práva na 48-hodinový pracovný čas podľa čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES (ďalej aj „Smernica“). V tomto smere citoval z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „SD EÚ“) vo veci Fuss (C-429/09) s tým, že smernica má priamy účinok, keďže priznáva práva jednotlivcom a právo EÚ bráni takej vnútroštátnej úprave, ktorá podriaďuje právo pracovníka zamestnaného vo verejnom sektore podmienke, aby o dodržiavanie čl. 6 písm. b) Smernice požiadal svojho zamestnávateľa. V rámci pracovného vzťahu musia byť zamestnanci považovaní za slabšiu stranu a vzhľadom na takéto postavenie by mohli byť odradení od uplatňovania svojich práv, keďže by ich

to mohlo vystaviť opatreniam zo strany zamestnávateľa. Nakoľko ide o uplatňovanie nároku na náhradu škody priznaného úniovým právom, bola by v rozpore s úniovým právom aplikácia právnej úpravy § 15 a 16 zák. č. 514/2003 Z.z..

2.3. Týždenný pracovný čas žalobcu sa skladá zo 16,5 hodinových pracovných zmien, po ktorých nasleduje 7,5 hodinová pohotovosť (t. j. 24 hodinové zmeny). Súhrn takto „naskladaného“ týždenné pracovného času prekračuje 48 hodín. Poukázal na to, že pracovnoprávne vzťahy vrátane dovoleného rozsahu týždenného pracovného času tvoria predmet úpravy práva Únie, ktoré určuje dĺžku pracovného času 48 hodín. Jej prekročenie členským štátom EÚ zakladá jeho zodpovednosť podľa práva EÚ. O takýto prípad sa jedná aj u žalobcu.

2.4. Poukázal na smernice 93/104/ES a 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady. Ich základným cieľom je zaručiť lepšiu ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov garantovaním minimálneho denného a týždenného odpočinku, primeraných prestávok v práci, ako aj stanovením maximálneho týždenného pracovného času. Podľa čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín. Tento článok ukladá členským štátom zabezpečiť, aby maximálny týždenný pracovný čas neprekračoval 48 hodín. V prípade niektorých povolání, napríklad lekárov alebo hasičov, vyvstala otázka, či do rozsahu pracovného času možno zaradiť aj stav pracovnej pohotovosti pracovníkov. V prípade hasičov túto otázku riešil SD EÚ tým, že potvrdil, že pracovná pohotovosť tvoriaca súčasť ich týždenného pracovného času v spojení s ďalším riadnym pracovným časom nesmie prekročiť maximálny pracovný čas. Zároveň citoval z rozsudku SD EÚ vo veci C-429/09 Fuss. Podobne u lekárov prijal SD EÚ v rozsudku C-437/5 J. Vorel záver, že pracovná pohotovosť sa musí považovať za pracovný čas v zmysle Smernice 93/104/ES. Rovnaký záver vyslovil SD EÚ aj v rozsudku C-397/01 Pfeiffer u lekárskeho záchranára. Z prístupu SD EÚ vyplýva, že rozhodujúcim faktorom pre posúdenie, či sú naplnené znaky pojmu pracovný čas v pohotovostnej službe je skutočnosť, že pracovník je povinný byť fyzicky prítomný na mieste určenom zamestnávateľom. Kvalifikácia pracovného času teda nemôže závisieť od intenzity činnosti pracovníka, ale vyplýva z jeho povinnosti byť k dispozícii zamestnávateľovi. Z uvedených rozsudkov SD EÚ vyplýva, že členské štáty nemôžu jednostranne určovať rozsah pôsobnosti čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES tak, že by 48 hodinový pracovný čas viazali na nejakú podmienku, prípadne ho nejakým spôsobom obmedzovali.

2.5. K prebratiu Smernice 2003/88/ES uviedol, že napriek tomu, že príloha č. 4 zákona o hasičskom a záchrannom zbore uviedol, že táto smernica bola prevzatá, znenie niektorých ustanovení zákona tomu nenasvedčuje. Žiadne ustanovenie tohto zákona neupravuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času. V tomto smere sa uvedený zákon ako lex specialis odlišuje od § 96 ods. 2 Zákonníka práce, ktorý uvedenú smernicu zohľadňuje. Zákonník práce sa však v otázke právnej kvalifikácie pracovnej pohotovosti na príslušníkov hasičského zboru nevzťahuje. Ďalším „transpozičným“ nedostatkom zákona o hasičskom a záchrannom zbore je, že zo smernice nepreberá dĺžku pracovného času 48 hodín. V tomto smere poukázal na to, že priamy účinok netransponovanej smernice EÚ alebo nesprávne transponovanej smernice vyplýva aj z viacerých rozsudkov SD EÚ, napr. vo veci Van Schijndel (C-430/93 a C-431/93) alebo Von Colson (C-14/83). Uvedené transpozičné pochybenia v zákone o hasičskom zbore nemajú len abstraktný význam, pretože podľa práva EÚ je takáto úprava na ujmu jeho príslušníkom, pretože im spôsobuje škodu, náhrady ktorej sa môžu domáhať pred vnútroštátnymi súdmi. Jej podstata spočíva v tom, že služobnú pohotovosť zákon o hasičskom zbore nepovažuje za súčasť ich pracovného času, v dôsledku čoho sa pravidelne prekračuje. Takáto právna úprava zakladá porušenie čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES Slovenskou republikou.

2.6. Žalobca poukázal a citoval rozsudok SD EÚ C-429 vo veci Fuss s tým, že zamestnanec vo verejnom sektore, ktorý odpracoval týždenný pracovný čas presahujúci týždenný pracovný čas upravený v čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES sa môže dovoliť práva na vyvodenie zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu s cieľom získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku porušenia tejto povinnosti. Ide teda o práva priznané priamo jednotlivcovi, ktoré môže uplatniť pred vnútroštátnym orgánom. Spôsob výpočtu škody smernica neupravuje. V dôsledku toho je na vnútroštátnom práve, aby pri zachovaní zásad rovnocennosti a efektivity určilo, či škoda vzniknutá v dôsledku porušenia normy Únie má byť nahradená udelením dodatočného náhradného voľna alebo finančným odškodnením. Pokiaľ ide o rozsah škody, táto musí byť primeraná. Je tiež úlohou vnútroštátneho súdu posúdiť, či boli splnené podmienky vzniku zodpovednosti členského štátu. V zmysle stabilizovanej judikatúry ide konkrétne o to, či cieľom porušenej právnej normy Únie bolo priznať právo jednotlivcom, či porušenie takejto normy bolo dostatočne závažné a či medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcovi je príčinná súvislosť. Vnútroštátne náležitosti konania o náhradu škody spôsobenej nedostatočným alebo oneskoreným prebratím smernice EÚ verejným orgánom SR upravuje zákon č. 514/2003 Z.z.

Štát podľa § 3 tohto zákona zodpovedá aj za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom a tejto zodpovednosti sa štát nemôže zbaviť. V § 4 tento zákon určuje, ktorý orgán má za štát konať. Ak pri nesprávnom prebratí smernice EÚ vznikne škoda, zodpovedá ministerstvo alebo iný ústredný orgán, do pôsobnosti ktorého patrí uvedená oblasť štátnej správy. Za nesprávny úradný postup v zmysle § 9 ods. 1 tohto zákona a za nezákonné rozhodnutia podľa § 6 ods. 1 zákona sa však nepovažuje výsledok postupu Národnej rady SR pri prijímaní zákonov. Vzhľadom na uvedené konanie o náhradu škody spôsobenej nesprávnou transpozíciou smernice nepredpokladá individuálny nezákonný postup alebo nezákonné rozhodnutie orgánu štátu v konkrétnom prípade, nakoľko výsledok transpozície má povahu všeobecne záväzného právneho aktu, ktorým sa má dosiahnuť výsledok požadovaný smernicou. V danom prípade ide o zákon o hasičskom a záchranom zbore. Pokiaľ ide o spôsob a rozsah náhrady škody (§17), uhrádza sa skutočná škody a ušlý zisk. Vzhľadom na prednosť únievého práva pred vnútroštátnymi predpismi však pod zodpovedajúcimi spôsobmi náhrady škody treba rozumieť v danom prípade finančnú náhradu, resp. udelenie náhradného voľna.

2.7. V súvislosti s výpočtom náhrady škody poukázal na to, že žalobcovi sú rozvrhované služby už vyše troch rokov takým spôsobom, že na 16, resp. 16,5 hodinovú riadnu službu v služobný deň nadväzuje určená 8, resp. 7,5 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku. Služobné pohotovosti sú pritom určované na čas nočných hodín. V prípade, že je počas pracovnej pohotovosti vyhlásený poplach a hasiči sú vyslaní na zásah, mení sa pohotovosť na prácu nadčas. Skutočne teda hasiči strávia na pracovisku počas jednej zmeny minimálne 24 hodín. Keďže sa striedajú tri hasičské zmeny, vychádza to tak, že každý tretí deň odslúžia hasiči v jednotlivých hasičských zmenách 24 hodín a následne majú 2 dni voľna. Mesačne odslúži každá zmena 10 zmien a každý tretí mesiac 11 zmien. Do uvedenej kalkulácie nie sú zahrnuté nadčasy. V priemere odslúži každý hasič 10,4 zmeny mesačne. Ročný fond pracovného času pri 40 hodinovom pracovnom týždni je 2 088 hodín. Pri vynásobení priemerného počtu zmien v mesiaci počtom hodín strávených na pracovisku hasiči mesačne bežne strávia na pracovisku 252 hodín, z toho je 174 hodín riadnej služby (10,4 zmeny x 16,5 hodín + 2,4 hod. na dorovnanie priemeru) a 78 hodín služobnej pohotovosti (10,4 zmeny x 7,5 hodín). Z uvedeného je zrejmé, že každý hasič pracujúci na zmeny bežne strávi na pracovisku 57,95 hodín týždenne, čo je v rozpore s čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES. K tomuto číslu dospel tak, keď počet mesačne strávených hodín na pracovisku vynásobil počtom týždňov v mesiaci, teda číslom 4 348. Po odpočítaní času pripadajúceho na dovolenku v rozsahu 2 dni je výsledný priemerný pracovný čas hasičov 56 hodín. Žalobca tak odpracuje každý týždeň 8 hodín nad limit stanovený a povolený právom Únie. Pri priemernom počte týždňov v roku 52,179 je to 417,4 hodín do roka. Za posledné 3 roky to predstavuje 2 147,30 odpracovaných hodín nad právom Únie povolený týždenný limit služobného času. Popísaným konaním žalovaného vznikla žalobcovi škoda, ktorú si uplatňuje touto žalobou vo forme vyplatenia primeranej peňažnej náhrady. K výške škody uviedol, že v zmysle zákona mu za pohotovosť bola vyplatená suma 15 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu podľa § 122 ods. 1 zákona o hasičskom zbore. Pri nariadenej služobnej pohotovosti patrí peňažná náhrada vo výške 50 % zo sumy, ktorá je príslušná časť služobného platu, a to v zmysle § 122 ods. 2 písm. a) zákona o hasičskom zbore. Žalobca preto žiadal peňažnú náhradu vo výške rozdielu medzi týmito náhradami, teda 35 % (50 % - 15 %), a to rešpektujúc zásadu primeranosti. Na záver žalobca poznamenal, že si neuplatňuje voči žalovanému mzdový nárok podľa § 122 zákona o hasičskom zbore, ale nárok na náhradu škody spôsobenej porušením únievého práva, pre určenie ktorého použil spôsob výpočtu upravený zákonom o hasičskom zbore, nakoľko je „najbližšie“ k právnym a faktickým okolnostiam jeho veci. Podobný spôsob výpočtu škody bol použitý aj vo veci Fuss. Vzhľadom na uvedené žiadal žalobe vyhovieť.

2.8. Právny zástupca žalobcu vyjadrením zo dňa 17.10.2017 špecifikoval výpočet výšky hodín, za ktoré požaduje odškodnenie a podrobne popísal spôsob výpočtu požadovaného odškodnenia. Pri výpočte presného počtu hodín pracovnej pohotovosti nezapočítanej do pracovného času žalobca vychádzal z informácií v dochádzkovom systéme SAP, kde sa eviduje dochádzka hasičov a v ktorom je zaznamenaný aj počet hodín pracovnej pohotovosti. V prípade žalobcu ide za obdobie od 02/2014 do 02/2017 spolu o 2 147,30 hodín služobnej pohotovosti, ktoré mu do fondu pracovného času započítané neboli tak, ako to vyplýva z tabuľky pripojenej k žalobe. Ohľadom spôsobu výpočtu uplatňovanej škody zopakoval, že ide o rozdiel medzi odmeňovaním určenej a nariadenej pohotovosti, pričom nejde o mzdový nárok, ale náhradu škody spôsobenej mu porušením únievého práva. Zároveň vysvetlil, čo znamená ten ktorý stĺpec v tabuľke pripojenej k žalobe, ktorú k vyjadreniu opakovane pripojil s tým, že prvý stĺpec v tom ktorom roku vyjadruje počet hodín pracovnej pohotovosti odpracovanej v jednotlivých mesiacoch, druhý stĺpec v tom ktorom roku predstavuje peňažnú náhradu za odpracovanú pohotovosť a stĺpec 35 % po tom ktorom roku predstavuje rozdiel medzi vyplatenou náhradou za odpracovanú pohotovosť a náhradou, ak by za odpracovanú pohotovosť bola vyplatená náhrada vo výške 50 % zo sumy, ktorou je príslušná

časť žalobcovho služobného platu. Tento rozdiel v roku 2014 predstavuje sumu 1.943,- eur za 1 hodinu, v roku 2015 sumu 2.232,- eur za 1 hodinu, v roku 2016 sumu 2.124,- eur za 1 hodinu a v roku 2017 sumu 2.123,- eur za 1 hodinu. K vyjadreniu pripojil výpisy z dochádzkového systému od 06/2014 do 02/2017.

3.1. Žalovaný v prvom vyjadrení k žalobe zo dňa 30.4.2018 vzniesol námietku miestnej príslušnosti konajúceho súdu a navrhol, aby bola vec podľa § 43 ods. 1 CSP postúpená na Okresný súd Bratislava I., teda na súd miestne príslušný v zmysle § 17 CSP.

3.2. Ďalej žalovaný poukázal na zákonné podmienky pre vyvodenie zodpovednosti štátu za spôsobenú škodu podľa zákona č. 514/2003 Z.z.. Ohľadom hmotnoprávnych podmienok priznania náhrady škody podrobne rozpisal potrebu splnenia troch zákonných podmienok. Poukázal na to, že prvým predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu je nesprávny úradný postup alebo nezákonné rozhodnutie. Na to, aby bolo možné hovoriť o nesprávnom úradnom postupe, je nutné, aby na to príslušný orgán konštatoval nesprávny úradný postup. Hodnotiť postup orgánu verejnej správy neprináleží súdu, konajúcemu v občianskom konaní, ale len a výslovne zo všeobecne záväzných právnych predpisov vyplývajúceho orgánu. V prípade, ak žalobca namieta nezákonné rozhodnutie, musí existovať rozhodnutie zodpovedného orgánu, ktoré po nadobudnutí právoplatnosti bolo zrušené pre nezákonnosť. V danom prípade nebol skonštatovaný nesprávny úradný postup na to príslušným orgánom a ani nebol žiadne právoplatné rozhodnutie zrušené ako nezákonné. Prvý predpoklad vzniku zodpovednosti za škodu teda nebol naplnený. K druhému predpokladu zodpovednosti štátu za škodu, ku vzniku škody, žalovaný uviedol, že medzi stranami sporu je nesporné, že žalobca mal vyplatenú mzdu za všetky služby, ktoré vykonal, resp. mu bolo poskytnuté náhradné voľno. Z uvedeného je zrejmé, že žalobcovi nemohla vzniknúť škoda, nakoľko všetky služby mal zhodnotený vo svojej mzde, preto má zato, že nebol naplnený ani druhý predpoklad na vznik zodpovednosti štátu za škodu. Žalovaný zároveň poukázal na fakt, že zo samotnej žaloby vyplýva, že služobná pohotovosť je žalobcovi vždy určená iba v noci v čase cca od 22.00 hod. do cca 6.00 hod., preto nie je mu zrejmé, aké činnosti by v danom čase vykonával s rodičmi, s rodinou, v rámci svojich záujmov a pod.

3.3. Žalovaný uviedol, že žalobný návrh považuje za zmätočný, neurčitý a nezrozumiteľný, nakoľko žalobca uplatňuje náhradu škody titulom zákona č. 514/2003 Z. z., avšak zo samotného obsahu žaloby je zrejmé, že žalobcom uplatnená náhrada škody sa odvíja od pracovnoprávnych nárokov žalobcu. Na základe uvedeného navrhol, aby súd vyzval žalobcu na doplnenie zmätočného a neurčitého návrhu, a taktiež aby žalobcu vyzval na predloženie dôkazov o splnení hmotnoprávnych podmienok pre priznanie nároku na náhradu škody.

3.4. Záverom vzniesol námietku nedostatku právomoci súdu konať vo veci. Uviedol, že z obsahu žaloby vyplýva, že žalobca sa domáha pracovnoprávnych nárokov. Na pracovnoprávne vzťahy žalobcu sa vzťahujú ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov. Z toho dôvodu má zato, že nie je daná právomoc súdu rozhodovať vo veci. V tejto súvislosti poukázala na uznesenie Okresného súdu Košice II., sp. zn. 39Cpr/5/2016, v ktorom súd v právne a skutkovo rovnakej veci konanie zastavil, vzhľadom na nedostatok právomoci súdu konať vo veci.

3.5 V závere žalovaný navrhol, aby súd na základe ním uvedených skutočností, konanie zastavil; alternatívne aby vyzval žalovaného na doplnenie neúplného, nekonkrétneho a nezrozumiteľného návrhu; prípadne, aby po vysporiadaní sa s námietkou miestnej príslušnosti, vznesenej žalovaným, žalobný návrh ako nedôvodný v celom rozsahu zamietol.

4.1. Žalobca v replike k vyjadreniu žalovaného konštatoval, že v žalobe zo dňa 30.5.2018 uviedol, že si uplatňuje nárok na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z.. Súčasne však uviedol, že v okolnostiach prípadu došlo aj k naplneniu podmienok o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú žalobcovi porušením jeho únieového práva podľa čl. 6 písm. b/ Smernice 2003/88/ES, pričom analýza podmienok tejto zodpovednosti tvorí podstatnú časť žaloby. V dôsledku toho žalobca uvádza, že na základe legislatívnej zmeny zákona č. 514/2003 Z. z., ako aj z rozsudkov všeobecných súdov je zrejmé, že v súčasnosti je v jeho veci vylúčené použitie zákona č. 514/2003 Z. z. v konaní o náhradu škody spôsobenej mu porušením jeho únieového práva. V tomto smere preto žalobca upravuje svoju pôvodnú žalobu, pričom poukázal na názory vyslovené v rozhodnutiach Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Sžo/25/2015 a Najvyššieho súdu SR sp. zn. 12 Sp/33/2014. Zdôraznil, že ak by sa nárok žalobcu na náhradu škody posudzoval naďalej podľa zák. č. 514/2003 Z. z. odňalo by sa mu právo na súdnu ochranu jeho práva upraveného únieovým právom podľa čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES.

4.2. Žalobca svoj nárok z porušenia únieového práva opiera hlavne o judikatúru SD EÚ, najmä o judikát Fuss (C-429/09), podľa ktorého pracovný čas 48 hodín platí aj pre príslušníkov hasičských zborov, za ktoré im v prípade jeho porušenia patrí právo na náhradu škody uplatniteľné pred súdmi členských štátov

EÚ. Podľa tohto rozsudku poškodený má právo na náhradu škody za splnenia troch podmienok, a to 1. cieľom právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva, 2. porušenie je dostatočne závažné a 3. existuje príčinná súvislosť medzi týmto porušením a vzniknutou škodou. Pokiaľ ide o 1. podmienku, SD EÚ potvrdil, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje dôležité pravidlo sociálneho práva EÚ, ktoré priznáva práva, ktorých sa môžu jednotlivci dovoliavať pred vnútroštátnymi súdmi. Prvá podmienka zodpovednosti je teda splnená. Pokiaľ ide o 2. podmienku, podľa judikatúry SD EÚ je porušenie práva Únie dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou SD EÚ v danej oblasti. V prípade Fuss SD EÚ výslovne potvrdil, že nedodržanie požiadaviek upravených v čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES je zjavným porušením judikatúry SD EÚ, teda aj 2. podmienka je splnená. Pokiaľ ide o 3. podmienku, vnútroštátnemu súdu prislúcha overiť, či existuje príčinná súvislosť medzi porušením čl. 6 písm. b) smernice a škodou vzniknutou jednotlivcovi v dôsledku straty času odpočinku. Podľa názoru žalobcu došlo k splneniu všetkých troch podmienok založenia zodpovednosti SR za porušenie práva podľa čl. 6 písm. b) smernice.

4.3. K náležitostiam nahradzovanej škody uviedol, že náhrada škody musí byť primeraná vzniknutej škode. Ak neexistuje únieová úprava v danej oblasti, je na vnútroštátnom súde posúdiť, či v dôsledku porušenia právnej normy Únie má byť udelené dodatočné náhradné voľno alebo finančné odškodnenie. Právo Únie neupravuje spôsob výpočtu škody, rozsudky SD EÚ formulujú iba zásady, ktoré je potrebné rešpektovať v konaniach o náhradu škody pri porušení práva EÚ. Zopakoval, že určenie výšky škody podľa judikatúry SD EÚ musí byť v súlade so zásadou rovnocennosti (ekvivalencie) a efektivity. Napokon vnútroštátnemu súdu prislúcha overiť existenciu príčinnej súvislosti medzi porušením čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88 a vzniknutou škodou.

4.4. K námietke miestnej príslušnosti žalobca uviedol, že ide nárok na náhradu škody z porušenia únieového práva a skutočnosť, ktorá zakladá skutočnosť podstatnú pre uplatnenie jeho práva, t.j. vznik škody v dôsledku únieového práva, nastala v obvode Okresného súdu Stará Ľubovňa, preto tento súd je miestne príslušný konať vo veci. Túto skutočnosť uznal aj Krajský súd v Bratislave v konaní o určení miestnej príslušnosti súdu (Košice II) v skutkovo a právne identickej veci.

4.5. S argumentáciou žalovaného ohľadne nedostatku právomoci súdu nesúhlasil, pretože žalobca nežaluje Ministerstvo vnútra SR ako zamestnávateľa v pracovnoprávnej záležitosti, ale Slovenskú republiku - Ministerstvo vnútra SR ako garanta transpozície smernice do právneho poriadku SR.

4.6. K vyjadreniu žalobca priložil aj výplatné pásky za obdobie 02/2014-02/2017, v ktorých je, rovnako ako v dochádzkovom systéme SAP, uvedený presný počet hodín služobnej pohotovosti, ktoré za jednotlivé mesiace príslušných rokov odpracoval a ktoré sa mu do fondu pracovného času nezapočítali, čím dochádzalo k prekročovaniu ustanoveného týždenného pracovného času (48 hodinový pracovný čas) garantovaného mu právom Únie. Zároveň predložil rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-429/09 Günter Fuss proti Stadt Halle.

5.1. Súd uznesením sp. zn. 6C/74/2017-105 zo dňa 2.8.2019, s poukazom na § 13 ods. 1 SSP, postúpil vec na prejednanie Krajskému súdu v Bratislave ako súdu miestne príslušnému, nakoľko mal za to, že v predmetnej právnej veci ide o nároky týkajúce sa služobného pomeru príslušníka Hasičského a záchranného zboru a služobným úradom žalobcu (§ 13 ods. 3 zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbere) je žalovaný - Ministerstvo vnútra SR, ktorý sídli v Bratislave.

5.2. Krajský súd v Bratislave vyslovil nesúhlas s postúpením veci a listom zo dňa 29.01.2020 predložil spis kompetenčnému senátu Najvyššieho súdu SR na posúdenie a rozhodnutie v zmysle § 8 zákona č. 162/2015 Z.z..

5.3. Kompetenčný senát Najvyššieho súdu SR uznesením sp. zn. 1KO/5/2020 zo dňa 25.11.2020 rozhodol, že nesúhlas Krajského súdu v Bratislave s postúpením veci je dôvodný a vecne príslušným súdom na konanie je Okresný súd Stará Ľubovňa.

6. Súd vo veci nariadil pojednávanie. Strany sporu a ich zástupcovia na pojednávaniach zotrvali na svojich tvrdeniach a právnych názoroch.

Súd na základe vykonaného dokazovania za preukázané podstatné skutkové tvrdenia považuje:

7. Žalobca je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru, ktorý vykonáva stálu štátnu službu v Starej Ľubovni. Žalobca minimálne od februára 2014 pracoval na zmeny, teda vykonával službu 16, resp. 16,5 hodiny a následne na to nadväzovala pracovná pohotovosť v trvaní 7, resp. 7,5 hodiny, počas ktorej bol v mieste výkonu služby k dispozícii zamestnávateľovi pripravený na prípadný zásah. Celkový čas, počas ktorého bol žalobca k dispozícii počas jednej zmeny vrátane služobnej pohotovosti, bol 24 hodín.

8. Zo žalobcom predložených listín (na č.l. 26-32 a č.l. 77-95) súd zistil, že žalobca odslúžil v (2/2014-2/2017) služobnú pohotovosť 1 963,92 hodín, ktoré sa mu nezapočítali do fondu služobného času príslušníka. Počas výkonu tejto služobnej pohotovosti sa žalobca zdržiaval na pracovisku, t.j. v mieste vykonávania jeho štátnej služby.

Zistený skutkový stav súd podriadil pod tieto zákonné ustanovenia:

9. Podľa článku 7, druhá, tretia veta Ústavy SR právne záväzné akty európskych spoločenstiev a európskej únie majú prednosť pred zákonmi SR. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa článku 120 ods. 5.

10. Podľa článku 144 ods. 1 Ústavy SR sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí, a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa článku 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

11. Minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času ustanovuje smernica európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len Smernica 2003/88/ES, resp. Smernica).

12. V článku 1 bod 2 Smernice, táto rieši a.) minimálne doby denného odpočinku, týždenného odpočinku a ročnej dovolenky, prestávky v práci a na maximálny týždenný pracovný čas, b.) určité aspekty nočnej práce, práce na zmeny a rozvrhnutie práce.

13. Článok 1 bod 3 Smernice, táto sa vzťahuje na všetky odvetvia činnosti verejné a súkromné v zmysle článku 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14,17,18 a 19 tejto smernice.

14. Podľa článku 2 ods.1 Smernice pracovný čas je akýkoľvek čas počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť, alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou.

15. Podľa článku 6 písm. b.) Smernice členské štáty prijímú opatrenia na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov priemerný pracovný čas pre každé obdobie 7 dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

16. Štátnu službu a právne vzťahy, ktoré súvisia so vznikom, zmenami a so skončením štátnej služby príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a príslušníkov Horskej záchranej služby, upravuje zákon č. 315/2001 Z.z. o hasičskom a záchrannom zbore v platnom znení (ďalej len zák. č. 315/2001 Z. z.).

17. Podľa ustanovenia § 85 ods. 1 zák. č. 315/2001 Z. z. služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu.

18. Podľa ustanovenia § 85 ods. 2 zák. č. 315/2001 Z. z. služobný čas príslušník je 40 hodín týždenne. Skrátenie týždenného služobného času príslušníka možno dohodnúť v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa.

19. Podľa ustanovenia § 86 ods. 1 a 2 zák. č. 315/2001 Z. z. služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby aj na ňu bezprostredne nadväzujúcej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni.

20. Podľa ustanovenia § 91 ods. 1 zák. č. 315/2001 Z. z. štátnou službou nadčas je štátna služba vykonávaná nad rámec určeného služobného času.

21. Podľa ustanovenia § 91 ods. 3 zák. č. 315/2001 Z. z. v kalendárnom roku možno príslušníkovi prikázať štátnu službu nadčas v rozsahu najviac 300 hodín.

22. Podľa ustanovenia § 92 ods. 1 zák. č. 315/2001 Z. z. služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času.

23. Podľa ustanovenia § 97 ods. 1 písm. h) zákona č. 315/2001 Z. z. ako vykonávanie štátnej služby sa posudzuje čas náhradného voľna za štátnu službu nadčas a náhradného voľna za štátnu službu vo sviatok.

24. Podľa ustanovenia § 103 ods. 5 zákona č. 315/2001 Z. z., príslušníkovi v rozsahu a za podmienok ustanovených týmto zákonom, okrem služobného príjmu patrí peňažná náhrada za služobnú pohotovosť v štátnej službe a za pohotovosť pri zabezpečovaní opatrení pre obdobie brannej pohotovosti štátu.

25. Podľa ustanovenia § 122 ods. 1, ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z., ak je príslušníkovi podľa § 92 ods. 1 určená služobná pohotovosť, patrí mu za každú hodinu tejto pohotovosti peňažná náhrada 15 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu, a 30 % z tejto sumy, ak ide o deň služobného pokoja.

26. Ak je príslušníkovi podľa § 92 ods. 2 nariadená služobná pohotovosť, patrí mu za každú hodinu tejto pohotovosti peňažná náhrada a) 50 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu, ak ide o pohotovosť vykonávanú v mieste vykonávania jeho štátnej služby, a 100 % z tejto sumy, ak ide o deň služobného pokoja, b) 15 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu, ak ide o pohotovosť vykonávanú v mieste jeho pobytu alebo na inom dohodnutom mieste, a 25 % z tejto sumy, ak ide o deň služobného pokoja, c) 5 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu, ak ide o pohotovosť vykonávanú s možnosťou použitia mobilných prostriedkov spojenia, a 10 % z tejto sumy, ak ide o deň služobného pokoja.

27. Podľa ustanovenia § 11 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

28. Podľa ustanovenia § 13 ods. 1, 2, 3 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo je vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Výšku náhrady podľa ods. 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

Súd dospel k záveru:

29. Žalovaný vzniesol námietku nedostatku právomoci súdu konať o uplatnenom nároku a námietku miestnej príslušnosti Okresného súdu Stará Ľubovňa. Konajúci súd následne postúpil vec Krajskému súdu v Bratislave, ktorý však s postúpením veci nesúhlasil a predložil vec na rozhodnutie kompetenčnému senátu Najvyššieho súdu v Bratislave. Kompetenčný senát NS SR po prejednaní veci uznesením sp. zn. 1KO/5/2020 zo dňa 25.11.2020 rozhodol, že nesúhlas Krajského súdu v Bratislave s postúpením veci je dôvodný a vecne príslušným súdom na konanie je Okresný súd Stará Ľubovňa. Kompetenčný senát v uznesení konštatoval, že v zmysle § 2, § 3, § 6, § 8 a § 18 ods. 4 SSP a § 137 CSP nejde o vec patriacu do správneho súdnictva a podľa § 12 CSP je na konanie v prvej inštancii vecne príslušný Okresný súd Stará Ľubovňa s tým, že súdy sú týmto rozhodnutím viazané (§ 11 ods. 1 CSP). S poukazom na uvedené skutočnosti, najmä na záver vyslovený v uznesení kompetenčného senátu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1KO/5/2020 zo dňa 25.11.2020, konajúci súd nemôže konštatovať nič iné, len to, že námietka žalovaného o nedostatku právomoci súdu konať o uplatnenom nároku a námietka miestnej príslušnosti sú neopodstatnené, a v ďalšom už len odkazuje na odôvodnenie uznesenia kompetenčného senátu NS SR v prejednávanej veci.

30. Žalobca sa podanou žalobou domáhal náhrady škody, ktorá mu vznikla porušením práva EÚ zaručujúceho maximálny pracovný čas, a to v dôsledku nesprávnej transpozície smernice 2003/88/ES. Aj keď žalobca v žalobe uviedol, že si uplatňuje nárok podľa zákona č. 514/2003 Z. z. a od tohto zákona odvodzoval právomoc súdu konať vo veci, podobne sa vyjadril k potrebe predbežného prerokovania

nároku podľa tohto zákona, z obsahu žaloby je zrejmé, že si uplatňuje škodu spôsobenú porušením práva EÚ na maximálny pracovný týždenný čas. Uvedené tvrdenia žalobca následne zdôraznil v replike a v ostatných svojich vyjadreniach vo veci, ako aj na pojednávaní. Podstatným je to, že žalobca svoj nárok tak v žalobe, ako aj v následných vyjadreniach, stále odvodzuje od tých istých skutkových okolností prípadu, teda že je hasič, ktorý pracoval viac ako 48 hodín týždenne, čím došlo k porušeniu práva EÚ. Vzhľadom na uvedené skutočnosti súd dospel k záveru, že v danom prípade je predmetom konania nárok na náhradu škody, ktorá vznikla porušením práva EÚ a že v prípade spresnenia právnej kvalifikácie uplatňovaného nároku za nezmenených skutkových okolností prípadu nejde o kvalitatívnu zmenu žaloby v zmysle § 140 ods. 2 CSP. Súd preto ani nerozhodoval o zmene žaloby.

31. Je nutné uviesť, že náhrada škody porušením práva EÚ je špecifickým nárokom. Slovenské právne predpisy neobsahujú osobitnú úpravu týkajúcu sa konania o takomto nároku, podobne ani v práve EÚ nie je osobitný druh žaloby na podobné nároky. Predpoklady vzniku zodpovednosti štátu za škodu vzniknutú porušením práva EÚ sú upravené iba v judikatúre SD EÚ. Za tohto stavu súd vychádzal z toho, že na posúdenie predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu a príp. na ďalšie otázky, ktoré SD EÚ v tejto súvislosti riešil, je potrebné aplikovať závery judikatúry SD EÚ a na ostatné otázky je potrebné aplikovať subsidiárne vnútroštátnu právnu úpravu, ktorú je potrebné vykladať v súlade so zásadami rovnocennosti a efektivity. Hlavným vnútroštátnym predpisom, ktorý je možné subsidiárne aplikovať na otázky neriešené SD EÚ, je podľa názoru súdu zákon č. 514/2003 Z.z., ktorý upravuje nároky svojou povahou najbližšie uplatňovanému nároku. Ak teda žalobca riešenie určitých otázok odvodzoval od zákona č. 514/2003 Z.z. (minimálne pokiaľ ide o orgán ktorý má vec rozhodnúť alebo o orgán, ktorý má konať za štát), nemožno takýto postup považovať za nesprávny.

32. Žalovaný namietal aj svoju pasívnu legitímáciu poukazujúc na skutočnosť, čo mohol žalobca žalovať (porušenie povinnosti správne transponovať smernicu) a podľa toho mal určiť, koho žaluje. Zároveň poukázal na skutočnosť, že žalobca nežaluje zamestnávateľa, ale štát, čo je zásadný rozdiel. Je potrebné dať za pravdu žalovanému v tom smere, že je skutočne potrebné rozlišovať štát, v mene ktorého koná určitý orgán a samotný orgán, ktorý môže byť žalovaný samostatne, keďže ide o dva samostatné subjekty. Žalobca sa však domáha náhrady škody porušením práva EÚ, a to práva na maximálny pracovný čas, ku ktorému došlo v dôsledku nesprávneho prebratia smernice EÚ, pretože ani po prebratí smernice sa negarantuje 48-hodinový pracovný čas u hasičov. V zmysle čl. 289 Zmluvy o fungovaní EÚ smernica je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom. Prijatie všetkých opatrení vnútroštátneho práva potrebných na vykonanie právne záväzných aktov Únie je v zmysle čl. 291 Zmluvy o fungovaní EÚ uložené členským štátom. Členské štáty teda zodpovedajú za škodu vzniknutú porušením práva EÚ v prípade nesprávne transponovanej smernice, resp. v prípade uplatňovania právneho predpisu, do ktorého bola smernica prebratá takým spôsobom, že sa nedosahuje cieľ smernice, samozrejme za predpokladu, ak je táto škoda pripočítateľná štátu, teda keď sú splnené podmienky na vznik zodpovednosti štátu za takúto škodu v zmysle judikatúry SD EÚ. Súd vychádza pri posúdení pasívnej legitímácie z vymedzenia nároku, pričom ak sa žalobca domáha náhrady škody za porušenie práva EÚ štátom, potom je pasívne legitimovaným štát. Skutočnosť, či došlo k splneniu podmienok na vznik zodpovednosti štátu za žalobcom tvrdenú škodu je potom otázkou, ktorú súd neposudzuje v rámci skúmania pasívnej legitímácie, ale v rámci skúmania dôvodnosti podanej žaloby, t.j. vo veci samej. V tejto súvislosti sú argumenty týkajúce sa toho, čo by žalobca mal alebo mohol žalovať, bezpredmetné, pretože jednak žalobca je pánom sporu, teda žalobcu vymedzuje predmet sporu a jednak súd posudzuje dôvodnosť nároku, ako aj pasívnu legitímáciu podľa nároku vymedzeného v žalobe. Ak žalobca dôvodnosť nároku nepreukáže (resp. ak si uplatňuje iný nárok, než na aký by mal právo a pri ktorom by prípadne mal žalovať iný subjekt), je výsledkom rozhodnutie pre neho nepriaznivé.

33. Žalobca sa domáha náhrady škody za porušenie jeho práva na maximálny pracovný čas. V tomto smere je potrebné zohľadniť aj skutočnosť, že v zmysle § 12 ods. 5 zákona č. 315/2001 Z.z. o hasičskom a záchrannom zbore sa služobný pomer zakladá k štátu. Z § 13 ods. 1 a ods. 3 zákona o hasičskom zbore pritom vyplýva, čo sa rozumie služobným úradom a kto za neho v mene štátu koná. Aj keď v danom prípade v pracovných vzťahoch vystupuje MV SR ako zamestnávateľ, v zmysle uvedených zákonných ustanovení koná nepochybne v mene štátu. Ak teda žalobca tvrdí, že bolo porušené jeho právo na maximálny pracovný čas, keď vykonával služobný pomer k štátu, je pasívne legitimovaným subjektom štát, nie štátny orgán, ktorý v mene štátu konal, pretože v týchto prípadoch za konania štátneho orgánu zodpovedá štát. V tomto smere súd vychádzal aj z judikatúry SD EÚ, konkrétne z bodov 45 a 46 rozsudku

vo veci C-429/09 Fuss, v ktorých SD EÚ vyslovil, že 45 Treba však pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora zásada zodpovednosti štátu za škody spôsobené jednotlivcom porušením práva Únie, ktoré sú mu pripísateľné, je súčasťou systému zmlúv, na ktorých je Únia založená (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. novembra 1991, Francovich a i., C-6/90 a C-9/90, Zb. s. I-5357, bod 35; z 5. marca 1996, Brasserie du pecheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, Zb. s. I-1029, bod 31, ako aj z 26. januára 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, Zb. s. I-635, bod 29). 46 Z uvedenej judikatúry vyplýva, že táto povinnosť platí v prípade každého porušenia práva Únie členským štátom, a to bez ohľadu na verejný orgán, ktorý sa tohto porušenia dopustil, a bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade povinnosť túto škodu nahradiť (pozri v tomto zmysle rozsudky Brasserie du Pecheur a Factortame, už citované, bod 32; z 1. júna 1999, Konle, C-302/97, Zb. s. I-3099, bod 62; zo 4. júla 2000, Haim, C-424/97, Zb. s. I-5123, bod 27, a z 30. septembra 2003, Köbler, C-224/01, Zb. s. I-10239, bod 31). Vzhľadom na uvedené súd ma za to, že pasívna legitímácia žalovaného je správna. Orgánom, ktorý má za štát konať, je Ministerstvo vnútra SR, keďže v oblasti jeho pôsobnosti mala škoda vzniknúť.

34. Ďalej súd skúmal, či sú splnené podmienky na vznik zodpovednosti štátu za škodu vzniknutú porušením práva EÚ. Tieto podmienky nie sú upravené právom EÚ, ale boli sformulované judikatúrou SD EÚ, pričom základy tejto zodpovednosti boli podložené rozsudkami v spojených veciach C-6/90 a C-9/90 Francovich, v spojených veciach C-46/93 a C-48/93 Brasserie du Pecheur a Farctortame a následne rozvíjané v ďalšej judikatúre SD EÚ vychádzajúc predovšetkým z týchto vyššie uvedených rozsudkov.

35. Z uvedenej judikatúry SD EÚ vyplýva, že podmienkami na vznik zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva EÚ sú 1. protiprávnosť konania/opomenutia, 2. spočívajúca v porušení normy EÚ, ktorá priznáva práva pre fyzické alebo právnické osoby alebo zakladá povinnosti pre členský štát, 3. porušenie je dostatočne závažné, 4. medzi porušením únievého práva členským štátom a škodou spôsobenou fyzickým a právnickým osobám existuje priama príčinná súvislosť (kauzálny nexus) a 5. škoda naozaj vznikla. V tomto smere k námietke žalovaného ohľadne nesplnenia podmienok na vznik zodpovednosti štátu za škodu v zmysle zák. č. 514/2003 Z.z. (nezákonné rozhodnutie, ktoré by malo byť zrušené alebo nesprávny úradný postup, vznik škody a príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom vzniknutou škodou) je potrebné uviesť, že keďže ide o nárok voči štátu z dôvodu porušenia práva EÚ, súd skúmal podmienky vzniku zodpovednosti štátu v zmysle vyššie uvedených podmienok určených judikatúrou SD EÚ a argumentáciu žalovaného v tomto smere považoval za bezpredmetnú. Ak súd skúmal správnosť transpozície smernice, pristúpil k tomu len z dôvodu posúdenia, či bol nesprávnym prebratím smernice skutočne vytvorený právny rámec, ktorý umožňoval porušenie práva žalobcu, ako to tvrdí, alebo či smernica bola prebratá správne, ale cieľ smernice nie je dosiahnutý konaním príslušných štátnych orgánov konajúcich v mene štátu. Podobne za nedôvodnú považoval súd námietku žalovaného ohľadne nesplnenia podmienky týkajúcej sa predbežného prerokovania nároku. Súd pritom vychádzal jednak z už vyššie uvedeného, teda, že sa v danom prípade uplatňujú podmienky zodpovednosti za škodu vyplývajúce z judikatúry SD EÚ, ktorá takúto podmienku nevyžaduje, ako aj z dôvodu, že ak by aj táto vnútroštátna úprava bola aplikovateľná na daný prípad, z vyjadrení žalovaného je zrejmé, že nárok žalobcu neuznáva v celom rozsahu. Súd pri závere o tom, že v danom prípade nebolo potrebné predbežne prerokovať nárok na náhradu škody, vychádzal aj z toho, že právo EÚ vyžaduje účinnú náhradu škody a nepripúšťa žiadne dodatočné podmienky vyplývajúce z práva členského štátu, ktoré by boli v rozpore so zásadou účinnosti a napriek dodržaniu zásady rovnocennosti by mohli nadmerne sťažovať získanie náhrady škody a úrokov alebo iný spôsob nápravy (AGM-COS.MET, C 470/03, bod 90).

36. Prvá podmienka na vznik zodpovednosti je extrahovaná z podmienky porušenia normy EÚ, ktorá priznáva práva priamo jednotlivcovi. Ak totiž chceme hovoriť o porušení určitej normy, musí existovať aj protiprávne konanie, príp. opomenutie konania, na ktoré je niekto povinný, ktorým k porušeniu dochádza. Súd preto prvé dve podmienky posudzoval spoločne. Pokiaľ ide o otázku, či porušenie práva podľa čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES na maximálny 48 hodinový pracovný týždenný čas je porušením normy EÚ, ktorá priznáva práva pre fyzické osoby, odpoveď na ňu dal už SD EÚ v rozsudku C-429/09 Fuss, a to v bodoch 49 a 50. Z týchto bodov jednoznačne vyplýva, že maximálny týždenný pracovný čas predstavuje dôležité pravidlo sociálneho práva Únie, ktoré nemožno podrobiť akejkolvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu a ktoré jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovolávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi. Vychádzajúc z toho, že SD EÚ prislúcha podávať výklad aktov orgánov EÚ (čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ), súd vychádzal z tohto záveru SD EÚ.

37. Následne sa súd zaoberal otázkou, či došlo k porušeniu normy EÚ priznávajúc právo žalobcovi. Porušenie práva žalobca videl v tom, že musel pracovať viac, ako je maximálny týždenný limit stanovený čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, a to v dôsledku toho, že toto pravidlo práva EÚ nebolo správne prevzaté do právneho poriadku SR. K prebratiu smernice vo vzťahu týkajúcej sa maximálneho pracovného času v rozsahu 48 hodín je potrebné uviesť, že zákon o hasičskom zbore neobsahuje priamo úpravu týkajúcu sa maximálneho pracovného času. V § 85 ods. 2 zákona o hasičskom zbore upravuje iba dĺžku služobného času príslušníka, ktorý je 40 hodín týždenne. V zmysle § 193 zákona č. 315/2001 Z.z. o hasičskom zbore, účinného v období, kedy bola Smernica 2003/88/ES podľa prílohy č. 4 zákona preberaná, t.j. k 1.1.2006, sa na služobný pomer príslušníkov hasičského zboru vzťahoval aj § 85 Zákonníka práce, ktorý v § 85 ods. 9 upravuje, že priemerný týždenný pracovný čas zamestnanca vrátane práce nadčas nesmie prekročiť 48 hodín. Maximálny pracovný čas v rozsahu 48 hodín pritom Zákonník práce v § 85 upravoval už od 1.4.2002 (novelami dochádzalo k určitým obmenám v znení zákonného ustanovenia bez dosahu na maximálnu dĺžku pracovného času). Vychádzajúc z toho, že smernica je pre členské štáty záväzná pokiaľ ide o výsledok s tým, že forma sa ponecháva na členskom štáte, je potrebné súhlasiť s tým, že nie je nevyhnutné, aby výsledok smernice bol obsiahnutý iba v jednom právnom predpise. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností súd dospel k záveru, že Smernica 2003/88/ES bola prevzatá správne, pokiaľ ide o zakotvenie maximálneho týždenného pracovného času. Pokiaľ ide o úpravu pohotovosti, právna úprava zákona č. 315/2001 Z.z. o hasičskom zbore účinná do 31.3.2009 v spojení so Zákonníkom práce výslovne započítavala pohotovosť do pracovného času, keďže na príslušníkov hasičského zboru sa v zmysle § 193 zák. č. 315/2001 Z.z. účinného v období do 31.3.2009 úprava § 96 ods. 2 Zákonníka práce vzťahovala. Od 1.4.2009 bol novelizovaný zákon č. 315/2001 Z. z. o hasičskom zbore, okrem iného aj § 92 ods. 1 citovaného zákona, ktorý upravuje pohotovosť hasičov. Zároveň sa zmenil aj § 193 tohto zákona, podľa ktorého sa od 1.4.2009 úprava § 96 Zákonníka práce na príslušníkov hasičského zboru nevzťahuje. Avšak ustanovenie § 92 ods. 1 zák. č. 315/2001 Z.z. v období od 1.4.2009 je potrebné, podľa názoru súdu, vykladať cez prizmu judikatúry SD EÚ v tom smere, že pohotovosť hasičov sa započítava do služobného času.

38. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že ani Smernica 2003/88/ES priamo neupravuje otázku započítania pracovnej pohotovosti do maximálneho pracovného času. Táto otázka bola vyriešená až judikatúrou SD EÚ, ktorý v rozsudkoch vo veciach C-429/09 Fuss u hasičov, C-437/05 J. Vorel u lekárov a C-397/01 Pfeiffer u lekárskech záchranárov dospel k záveru, že pracovná pohotovosť sa musí považovať za pracovný čas, a to tak v zmysle Smernice 93/104, ako aj v zmysle Smernice 2003/88/ES (ktoré v mnohých otázkach obsahovali takmer totožné ustanovenia, pričom Smernice 2003/88/ES sa dotýkali iba prvé 2 vyššie uvedené rozsudky SD EÚ). Súd preto vychádzal z výkladu ustáleného SD EÚ, že pracovná pohotovosť sa započítava do maximálneho pracovného času podľa čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/EU. Pre rozhodnutie vo veci je však najpodstatnejšie, či Smernica 2003/88/ES v spojení s výkladom podaným SD EÚ bola dodržaná (a to bez ohľadu na to, či Smernica 2003/88/ES bola alebo nebola správne prebratá), teda či sa naplnil cieľ smernice a žalobca nepracoval viac ako 48 hodín týždenne vrátane pohotovosti a nadčasov. V tomto smere súd súhlasí s názorom právneho zástupcu žalobcu, že transpozícia smerníc nemôže byť formálna a samoúčelná a transpozíciu smernice možno považovať za súladnú s požiadavkami práva EÚ len vtedy, ak sa ňou dosahuje požadovaný výsledok únieho práva, t.j. v danom prípade 48 hodinový pracovný týždenný čas.

39. Súd námietku žalovaného, že Smernica 2003/88/ES sa na hasičov nevzťahuje s poukazom na Smernicu 89/391/EHS, považoval za irelevantnú, s poukazom na výklad SD EÚ podaný v jeho rozhodnutiach vo veci C-397/01 Pfeiffer (body 53 a 55), vo veci C-52/04 (bod 57) alebo C-518/15 Matzaka (bod 27), v ktorých SD EÚ ustálil, že Smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na hasičov, ak ide o výkon služby v obvyklých podmienkach. Žalovaným namietaná výnimka v zmysle čl. 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS sa podľa názoru SD EÚ vzťahuje iba na výnimočné situácie (napr. prírodná katastrofa).

40. V rámci posúdenia splnenia podmienky, či došlo k porušeniu práva žalobcu na maximálny 48-hodinový týždenný pracovný čas, súd následne pristúpil k preskúmaniu, či žalobca skutočne pracoval nad limit povolený právom EÚ. Zo žalobcom predložených listín (na čl. 26-32 a čl. 77-95) má súd preukázané, že žalobca odslúžil v (2/2014-2/2017) služobnú pohotovosť 1 963,92 hodín, ktorá je nad limit povolený právom EÚ. Žalovaný tento, žalobcom prezentovaný rozsah služobnej pohotovosti v

jednotlivých mesiacoch a ani v ich súhrne, nerozporoval. Peňažnú náhradu škody žalobca vyčíslil na celkovú sumu 3.834,41 eur.

41. Súd na základe uvedeného mal za to, že žalobca listinnými dôkazmi, ohľadom jeho týždennej pracovnej doby nad limit doby garantovanej úniovým právom, preukázal, že v danom prípade došlo k porušeniu práva Únie, a toto porušenie bolo dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora v danej oblasti. Z judikatúry Súdneho dvora totiž jasne vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu "pracovný čas" v zmysle Smernice. Otázka súvisiaca s pojmom "pracovný čas" v zmysle Smernice neponecháva priestor na akékoľvek pochybnosti o tom, že žalobca pracoval a doposiaľ pracuje nad stanovený limit v zmysle čl. 6 písm. b) Smernice a že medzi porušením článku 6 písm. b) Smernice a ujmou, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času, na ktorý by mal žalobca nárok (ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený týmto ustanovením dodržaný) a ktorý by mohol využiť podľa vlastnej vôle, existuje príčinná súvislosť.

42. Na rozhodnutí žalobcu bolo, aké právne prostriedky ochrany osobnosti použije, či mu postačí konštatovanie porušenia jeho práv, alebo sa bude domáhať náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Žalobca síce v podanej žalobe uviedol, že sa svojho nároku domáha titulom náhrady škody za porušenie práva EÚ, avšak následne viackrát (napr. aj vo vyjadrení zo dňa 30.5.2018) konštatoval, že vzhľadom na procesnú absenciu ako úniovej tak aj špeciálnej vnútroštátnej právnej úpravy, by sa mal postup súdu v takomto konaní spravovať existujúcimi vnútroštátnymi pravidlami, t.j. že súd priznáva peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch na základe vlastnej úvahy a pri zohľadnení všetkých okolností prípadu. Do úvahy treba brať primeranosť takto poskytovanej náhrady, ktorou sa má zabezpečiť účinné zmiernenie vzniknutej nemajetkovej ujmy.

43. Súd konštatuje, že nemajetková ujma žalobcovi nevznikla tým, že pracovná pohotovosť je ohodnotená nižšie ako výkon v rámci pracovného času (Smernica uvedené nerieši), ale tým, že v dôsledku vnútroštátnej úpravy musel žalobca reálne fyzicky odpracovať viac, ako by bol povinný v tom prípade, ak by bola Smernica prebratá do zákona č. 315/2001 Z.z. (s účinnosťou od 1.4.2009) správne. Akékoľvek matematické výpočty vychádzajúce z výšky mzdy, resp. doplatku peňažnej náhrady, preto neboli pre súd vodídlom pre stanovenie výšky nároku. Pre rozhodnutie súdu bol dôležitý rozsudok ESD vo veci C 429/09 G. Fuss a jednoznačné znenie Smernice z ktorých vyplynula povinnosť žalovaného k náhrade škody ako nemajetkovej ujmy, ktorá žalobcovi vznikla.

44. Náhradu ujmy v nemajetkovej sfére možno zabezpečiť len cez inštitút upravený v Občianskeho zákonníku, v ustanoveniach o ochrane osobnosti - § 11 a nasl. a nie cez inštitút náhrady škody. Právo Európskej únie Slovenskú republiku zaväzuje v prípade porušenia čl. 6 písm. b) Smernice subjektu dotknutému takým porušením ujmu nahradiť. Následok takého porušenia však nemožno automaticky považovať za škodu (t. j. ujmu v majetkovej sfére podľa koncepcie škody a ujmy v slovenskom právnom poriadku). Kritériá na stanovenie výšky takej náhrady musia byť podľa ustálenej judikatúry ESD v súlade s princípmi ekvivalencie - rovnocennosti (podmienky náhrady škody stanovené vo vnútroštátnych právnych úpravách nemôžu byť menej výhodné ako podmienky týkajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov - bod 62 rozsudok Fuss) a efektivity (nemôžu byť upravené tak, aby viedli k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady - bod 62 rozsudok Fuss). Ako sa uvádza v rozsudku Fuss v bode 93, v prípade neexistencie práva Únie v tejto oblasti je na vnútroštátnom poriadku dotknutého členského štátu, aby za predpokladu, že budú dodržané zásady ekvivalencie a efektivity, stanovil kritériá umožňujúce určiť rozsah náhrady škody, pričom odkazuje na rozsudok ESD Brasserie du Pêcheur a Factortame. Z vyššie uvedeného vyplýva, že aj kritériá na stanovenie výšky takej náhrady musia byť analogicky "prepožičané" od ustanovení o ochrane osobnosti v OZ a nemožno automaticky, mechanicky a celkom formalisticky nahradiť žalobcovi jeho ujmu aplikujúc kritériá pre náhradu škody, pod ktorú náš právny poriadok náhradu nemajetkovej ujmy nesubsumuje.

45. Nemajetková ujma je taká ujma, ktorá sa premieta do psychickej sféry fyzickej osoby a do jej postavenia v spoločnosti. Takáto ujma sa bezprostredne nepremieta do fyzickej integrity ani do majetkovej sféry fyzickej osoby. Treba ju dôsledne odlišovať od majetkovej ujmy vzniknutej ako priamy dôsledok zásahu do telesnej integrity fyzickej osoby. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Náhrada nemajetkovej ujmy poskytuje najúčinnnejšiu občianskoprávnou ochranu osobnosti fyzickej osoby. Súčasťou práva na ochranu

osobnosti je právo na súkromie a rodinný život. Posúdenie výšky nemateriálnej ujmy je závislé od úvahy súdu. Súd vo svojom rozhodnutí musí uviesť dôvody, pre ktoré bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v konkrétnej výške. I keď výška nemateriálnej ujmy je predmetom voľnej úvahy súdu, táto úvaha sa musí opierať o preskúmateľné hľadiská. Výška náhrady nemajetkovej ujmy je určovaná základnými zákonnými kritériami, a to predovšetkým závažnosťou vzniknutej ujmy a okolnosťami, za ktorých k porušeniu práva došlo. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú, pritom nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Samotná závažnosť ujmy v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch, súd musí prihliadnuť aj na okolnosti za ktorých k porušeniu práva došlo.

46. Žalobca skutočne v rozhodnom období vykonával náročnú prácu nad čas povolený právom Únie (v priemere 8 hodín týždenne nad limit stanovený právom Únie), kedy sa vyžadovalo, aby bol nepretržite dostupný a plne k dispozícii svojmu zamestnávateľovi. Tým došlo k zásahu do jeho práva na súkromie, ktorého súčasťou je aj právo na rodinný život, teda právo utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny založené na silných citových väzbách. Žalobca sa objektívne nemohol venovať rodine v rozsahu v akom by chcel, ale najmä nemohol zo svojim časom voľne nakladať, nemôže sa venovať svojim záľubám. Pre nedostatok času nemohol ani oddychovať, hoci relax je vzhľadom na rizikovosť jeho práce nesmierne potrebný. Právo na odpočinok bolo u žalobcu permanentne niekoľko rokov porušované, napriek tomu, že plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života. Súd považuje pracovnú pozíciu žalobcu za vysoko zodpovednú, rizikovú a fyzicky aj psychicky náročnú.

47. Pri stanovení náhrady za zásahy žalovaného do nemajetkovej sféry žalobcu - práva na odpočinok, súkromie a rodinný život, súd prihliadal na kritéria uvedené v bode 95 Rozsudku Fuss, a na závažnosť ujmy, ktorá mu týmto (dostatočne závažným) zásahom vznikla, na následky takým zásahom vyvolané, okolnosti zásahu a v neposlednom rade aj na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá je priznávaná všeobecnými súdmi v iných prípadoch, keď súdy aplikujú ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka.

48. Ako už bolo konštatované, práca žalobcu ako hasiča je nielen náročná a riziková, ale aj veľmi dôležitá, nakoľko v súčasnosti okrem požiarov zasahujú hasiči aj pri dopravných nehodách, hromadných haváriách, živelných pohromách, úniku nebezpečných, rádioaktívnych látok, množstve rôznych technických zásahov a rôznych záchranných prácach, pričom nezanedbateľná je aj ich osvetová činnosť ohľadom poučenia obyvateľstva a kontroly požiarneho zabezpečenia budov. O to viac sa javí potreba, aby žalobca ako hasič mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie, rodinný život, aby sa mohol venovať svojim záľubám, príp. aj aktivitám ktoré priamo, či nepriamo súvisia s výkonom jeho povolania. Z uvedených dôvodov súd dospel k záveru, že žalobca má nárok na primeranú finančnú náhradu v sume 1.500,- eur, nakoľko porušením práva Únie bolo v období 2/2014-2/2017 skutočne do jeho osobnostnej sféry zasiahnuté.

49. V prevyšujúcej časti súd žalobu žalobcu zamietol. Žalobca nepreukázal, aby sa tento zásah negatívne odrazil napr. v jeho medziludských vzťahoch alebo žeby mal dopad na jeho zdravotný stav. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy súd vzal do úvahy i skutočnosť, že žalobcom uplatnenú výšku súdy priznávajú v prípadoch intenzívnejšieho zásahu práva na ochranu osobnosti spočívajúcom v porušení práva na súkromie a rodinný život, ku ktorému dochádza napr. aj v prípade ublíženia na zdraví či zverejnenia a šírenia difamujúcich skutočností, čo vzhľadom na intenzitu zásahu do osobnostného práva a následkov nemožno (zásadne) "ohodnotiť" rovnako. Na základe vyššie popísaných skutočností a prezentovaných úvah považoval súd za primeranú sumu 1.500,- eur a preto priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v takejto výške a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

50. Svoj právny názor súd založil i s poukazom na závery prijaté vo viacerých rozhodnutiach súdov (prvoinštančných ako aj odvolacích), ktoré prejednávali v obdobných konaniach (viď rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 15Co/6/2020 zo dňa 24.11.2020, rozsudky Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2Co/60/2019 zo dňa 5.3.2020, sp. zn. 11CoPr/1/2020 zo dňa 24.6.2020, 9CoPr/1/2019 zo dňa 13.5.2020, sp. zn. 2Co/1/2020 zo dňa 19.11.2020, sp. zn. 9CoCsp/4/2020 zo dňa 5.5.2021).

O trovách konania súd rozhodol takto:

51. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol aplikujúc článok 4 ods. 2 základných princípov CSP, ako aj ustanovenie § 255 CSP tak, že svedčí plne úspešnému žalobcovi v rozsahu 100 %, (zo súdom priznanej sumy 1.500,- eur), pretože stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu. Žalobcu nemožno zaťažiť procesnou zodpovednosťou za (ne)predvídanie výsledku na základe úvahy súdu. Pri rozhodovaní o náhrade trov bolo potrebné ustáliť, že základom bolo konštatovanie zásahu a vznik ujmy u žalobcu. V tomto smere súd odkazuje na nález Ústavného súdu ČR, III. ÚS 170/99 a tiež na komentár k Civilnému sporovému poriadku (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 926).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustné odvolanie, ktoré sa podáva do 15 dní od doručenia tohto rozsudku na súde, proti rozhodnutiu ktorého odvolanie smeruje.

Odvolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa zák. č. 233/1995 Z.z.